

REGULERINGSKOMMISSIE VOOR ENERGIE IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

STUDIE (BRUGEL-STUDIE-20141010-07)

**over de opschorting van het leveringscontract gedurende de
periode van sociale bescherming, de gevolgen hiervan en de
rechten en plichten van de partijen in dit contract.**

10 oktober 2014

Inhoudsopgave

0	Verkorte samenvatting	3
1	Doel van de studie.....	5
2	Analyse en ontwikkeling.....	7
2.1	De opschorting van het leveringscontract schort de belangrijkste verplichtingen van dit contract op en brengt nieuwe verplichtingen in hoofde van de medecontractanten tot stand.....	7
2.1.1	Definitie van de term "opschorting van het contract"	7
2.1.2	Gevolg van de opschorting van het contract: opschorting van de opeisbaarheid van de belangrijkste verplichtingen van de contractanten.....	9
2.1.3	De opschorting van het contract doet nieuwe verplichtingen ontstaan in hoofde van de partijen van de contracten.....	11
2.2	Het gevolg van de opschorting van het leveringscontract op de termijn ervan.....	18
2.2.1	Begrip	18
2.2.2	Het gevolg van de opschorting van het leveringscontract op de termijn ervan	19
3	Gevolgen van de opschorting van het contract op de verjaring van de schulden van de beschermde afnemer.....	22
3.1	Begrip.....	22
3.2	Wijzen van stuiting	23
3.3	Gevolgen van de verjaring	24
3.4	Afstand van verjaring.....	25
3.5	Verjaringstermijnen	25
4	Het recht van de commerciële leveranciers om de schulden tijdens de periode van bescherming terug te vorderen.....	30
4.1	Dit recht past in het kader van het nuttig effect van de elektriciteitsordonnantie, namelijk een maximale bescherming bieden aan de beschermde afnemer;.....	30
4.2	Dit recht wordt uitdrukkelijk toegekend aan de noodleverancier overeenkomstig artikel 25octies, § 8 van de elektriciteitsordonnantie;.....	31
4.3	Dankzij dit recht van de leverancier wordt de kwalificatie van een dergelijke ontzegging van onwettige ODV vermeden.....	32

0 Verkorte samenvatting

Betreffende de gevolgen van de opschorting van het contract:

De opschorting van het energieleveringscontract voorzien in artikel 25septies, § 4 van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (hierna "elektriciteitsordonnantie") heeft de opschorting van de essentiële verplichtingen van de commerciële leverancier en van de afnemer die beschermde afnemer is geworden, tot gevolg. Tijdens de periode van opschorting is de commerciële leverancier niet meer verplicht energie te leveren en moet de afnemer de prijs niet betalen. De opschorting van het contract is niet van toepassing op de bijkomende verplichtingen van het contract, zoals het getrouwheids-, het discretie- en het niet-concurrentiebeding.

Bovendien doet de opschorting van het contract nieuwe verplichtingen ontstaan: de verplichting om het onmogelijke te beëindigen en het nut van het contract te behouden.

In het licht van deze verplichtingen:

- moet de beschermde afnemer alle schikkingen treffen om zijn schulden terug te betalen en uit zijn statuut van beschermde afnemer te treden teneinde de opschorting van het contract te beëindigen; en
- moet de leverancier de algemene voorwaarden en de vóór de opschorting afgesloten contractprijs aanpassen.

Betreffende het gevolg van de opschorting van het contract op de termijn van dit contract:

De opschorting van het contract verlengt niet van rechtswege de termijn van het contract wanneer deze een essentieel element van het contract vormt. In het algemeen wordt het lot van de termijn van het contract geregeld door de contractuele bepaling betreffende de opschorting van het contract. Meer bepaald wat de opschorting van het energieleveringscontract betreft, in het licht van artikel 25septies, §4 en §6 van de elektriciteitsordonnantie, gelezen in combinatie met de parlementaire werkzaamheden voor de elektriciteitsordonnantie, blijkt dat de wetgever de opschorting van de termijn van het contract voor ogen had. De termijn begint opnieuw te lopen wanneer de afnemer niet meer over het statuut van beschermde afnemer beschikt.

Betreffende het gevolg van de opschorting van het contract op de verjaring van de schulden van de beschermde afnemer:

De periodiek verschuldigde bedragen voor de energielevering verjaren per vijf jaar. De opschorting van het leveringscontract voorzien in artikel 25septies, § 4 van de elektriciteitsordonnantie is niet van aard om de verjaring van de vervaldagen krachtens dit contract te onderbreken. De verjaringstermijn blijft lopen tijdens de periode van opschorting.

Voor zover het de bedoeling is van de elektriciteitsordonnantie om de beschermde afnemers niet definitief uit de vrijgemaakte markt uit te sluiten, zodat ze er in de beste omstandigheden naar kunnen terugkeren, moet er in aanmerking worden genomen dat het statuut van de

beschermde afnemer een einde neemt op het ogenblik dat de laatste periodieke schuld van de beschermde afnemer verjaard is.

Betreffende het recht van de commerciële leveranciers om de vóór de opschorting van het contract tijdens de beschermingsperiode vervallen schulden terug te vorderen:

De commerciële leverancier kan alle nodige maatregelen treffen om van de beschermde afnemer de betaling te ontvangen van de schulden die vóór de opschorting van het contract zijn vervallen. Dit recht van de leverancier zou bovendien kunnen worden verantwoord in verband met:

- het nuttige gevolg van de wet en het streven naar bescherming van de eindafnemer;
- het beginsel van gelijkheid en non-discriminatie tussen de noodleverancier en de commerciële leverancier;
- bij gebrek aan uitdrukkelijke wetgevende/reglementaire tekst die de schuldeisers verbiedt schulden terug te vorderen tijdens de periode van opschorting.

Bovendien, indien er zich specifieke situaties voordoen waarbij de beschermde afnemer het echt zeer moeilijk heeft om schulden van voor de opschorting van het commerciële leveringscontract aan te zuiveren (te zware schuldenlast), zou er kunnen worden aanbevolen om naar collectieve procedures te grijpen teneinde de financiële situatie van de schuldenaar te herstellen:

- niet-handelaars kunnen een beroep doen op de collectieve schuldenregeling;
- handelaars kunnen zich beroepen op de gerechtelijke reorganisatieprocedure (GRP).

I Doel van de studie

Deze studie heeft tot doel de draagwijdte te identificeren van de "opschorting van het contract" zoals voorzien door artikel 25septies, § 4 van de elektriciteitsordonnantie. Daarom analyseert deze studie deze problematiek in het licht van de geest van de elektriciteitsordonnantie. De analyse van de problematiek houdt rekening met de verdeling van de bevoegdheden tussen de Gewesten en de Federale Overheid.

In dit kader past het ook om de bevoegdheden van de Geschillendienst van BRUGEL te onderzoeken.

Artikel 30novies, §1 van de elektriciteitsordonnantie voorziet:

"§ 1. - Er wordt bij BRUGEL een "Geschillendienst" gecreëerd, die klachten behandelt:

- 1° betreffende de toepassing van deze ordonnantie en haar uitvoeringsbesluiten;*
- 2° betreffende de toepassing van de ordonnantie van 1 april 2004 betreffende de organisatie van de gasmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, betreffende wegensretributies inzake gas en elektriciteit en houdende wijziging van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en haar uitvoeringsbesluiten;*
- 3° betreffende de werking van de gas- en elektriciteitsmarkten;*
- 4° met betrekking tot de activiteiten van een leverancier, netbeheerder of tussenpersoon;*
- 5° betreffende de toekenning van een financiële hulp in het kader van het in artikel 24, § 2 bedoelde programma van uitvoering;*

dit met uitzondering van deze met betrekking tot burgerlijke rechten." (Dit benadrukken wij).

Uit dit artikel blijkt dat de Geschillendienst bevoegd zou zijn om kennis te nemen van klachten inzake de opschorting van het leveringscontract voor beschermde afnemers op voorwaarde dat deze klachten geen betrekking hebben op burgerlijke rechten.

Volgens een traditionele definitie van het Hof van Cassatie vallen onder burgerlijke rechten "alle rechten van privaatrechtelijke aard die door het Burgerlijk Wetboek en de aanvullende wetten worden behandeld en georganiseerd"¹.

Bijgevolg zou de Geschillendienst bevoegd zijn om haar interpretatie te geven van artikel 25septies van de elektriciteitsordonnantie, maar kan zij zich niet uitspreken over de burgerlijke rechten. De Geschillendienst kan bijvoorbeeld, bij de motivering van haar beslissing, verwijzen naar de voorbereidende werkzaamheden van de elektriciteitsordonnantie om de opschorting van de termijn van het commerciële leveringscontract en de hervatting van de looptijd na de beschermingsperiode te verantwoorden (zie punt 2 van deze studie).

Dit geldt ook voor BRUGEL, die haar interpretatie over dit artikel in de vorm van een advies of opinie kan publiceren.

---

¹ Cass., 5 november 1920, *Pas.*, 1920, I, 193.

Context

Naar aanleiding van de vrijmaking van de energiemarkt heeft de Brusselse wetgever beslist om een systeem van sociale bescherming voor de eindafnemers in te voeren.

In het kader van deze sociale bescherming voorziet artikel 25septies, § 4 van de elektriciteitsordonnantie dat:

"§ 4. - Zodra het gezin het statuut van beschermde afnemer heeft, wordt het contract dat met de leverancier werd gesloten opgeschort en kan de leverancier niet aan de vrederechter de ontbinding van het contract vragen tijdens de duur van de opschorting. Zodra hij het bewijs heeft ontvangen dat de afnemer beschermd is, levert de netbeheerder aan hem als noodleverancier en, indien er nog geen vermogensbegrenzer werd geplaatst, plaatst hij een begrenzer van 2.300 watt, uitgezonderd de in artikel 25sexies, § 5, lid 3 bedoelde gevallen. Het afbetalingsplan kan heronderhandeld worden en wordt door de leverancier aan de noodleverancier meegedeeld."

Krachtens dit artikel wordt, zodra een gezin het statuut van beschermde afnemer geniet, het leveringscontract met de commerciële leverancier opgeschort.

§ 6 van artikel 25septies van de elektriciteitsordonnantie organiseert het einde van de opschorting van het leveringscontract. Dit artikel voorziet :

"§ 6. - Zodra het gezin alle schuld heeft aangezuiverd in naleving van het aanzuiveringsplan, wordt het gezin niet meer erkend als beschermde afnemer en wordt de opschorting van het in de § 4 van dit artikel bedoelde contract beëindigd. Behalve indien er wordt opgezegd overeenkomstig lid 1 of op geschreven verzoek van de afnemer, wordt het statuut van de beschermde afnemer zolang behouden als de afnemer de voorwaarden die vereist worden door de paragrafen 1, 2 of 3 van dit artikel verenigt. De noodleverancier kan, op regelmatige tijdstippen, van de afnemer eisen dat hij het bewijs hiervan levert binnen de negentig dagen na zijn geschreven verzoek. Na verloop van deze termijn wordt de opschorting beëindigd en treden alle bepalingen van het contract tussen de leverancier de afnemer weer in werking."

De opschorting van het leveringscontract eindigt dus zodra de beschermde afnemer zijn schuld heeft terugbetaald of indien hij niet het bewijs van zijn statuut heeft geleverd binnen de 90 dagen na verzoek van de noodleverancier.

In het kader van deze studie betreffende de "opschorting van het contract" zoals voorzien in artikel 25septies, §4 van de elektriciteitsordonnantie, worden volgende juridische punten onderzocht:

- 1° de draagwijdte en gevolgen van de opschorting van het contract op de wederzijdse verplichtingen van partijen;
- 2° de gevolgen van de opschorting op de termijn van het contract;
- 3° de gevolgen van de opschorting van het contract op de verjaring van de schulden van de beschermde afnemer; en
- 4° het recht van de commerciële leveranciers om de schulden tijdens de periode van bescherming terug te vorderen.

2 Analyse en ontwikkeling

2.1 De opschorting van het leveringscontract schort de belangrijkste verplichtingen van dit contract op en brengt nieuwe verplichtingen in hoofde van de medecontractanten tot stand

Dit punt onderzoekt volgende elementen betreffende de opschorting van het contract:

1. de definitie van de term "opschorting van het contract";
2. de gevolgen van de opschorting van het contract; en
3. het ontstaan van nieuwe verplichtingen ingevolge de opschorting van het energieleveringscontract.

2.1.1 Definitie van de term "opschorting van het contract"

De opschorting van de contractuele verplichtingen kent geen uitdrukkelijke definitie in de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek. Hooguit verwijzen de artikels 1168 en 1183 van het Burgerlijk Wetboek heel kort naar de *opschortende* en *ontbindende* voorwaarde in volgende bewoordingen:

"Artikel 1168: "Een verbintenis is voorwaardelijk, wanneer men deze doet afhangen van een toekomstige en onzekere gebeurtenis, hetzij door ze teniet te doen, naargelang de gebeurtenis plaatsheeft of niet plaatsheeft". (Dit benadrukken wij).

"Artikel 1183: "Een ontbindende voorwaarde is die welke, bij haar vervulling, de verbintenis teniet doet, en de zaken herstelt alsof er geen verbintenis had bestaan.

Zij schort de uitvoering van de verbintenis niet op; alleen verplicht zij de schuldeiser, ingeval de door de bedoelde voorwaarde plaatsheeft, terug te geven wat hij ontvangen heeft". (Dit benadrukken wij).

Uit deze artikels blijkt dat, al naargelang het om een opschortende of ontbindende voorwaarde gaat, dit verschillende gevolgen heeft:

- de *ontbindende voorwaarde schort tijdelijk* de uitvoering van de verplichting op;
- de *ontbindende voorwaarde*, indien deze verwezenlijkt wordt, *schort* de uitvoering van de verplichting niet op.

De rechtsleer definieert de opschorting van de contractuele verplichtingen als "een rechtsmiddel bedoeld om het hoofd te bieden aan kortstondige problemen -in feite en in rechte- of aan de onvolkomenheid in de uitvoering van het contract, die verlengd wordt in tijd, om de voortzetting of de directe of correcte uitvoering ervan te verzekeren in de mate dat dit mogelijk en nuttig is voor de partijen in de toekomst".² (Dit benadrukken wij).

Uit deze definitie kunnen twee kenmerken van de opschorting worden afgeleid: de opschorting is een staat van latentie en een toestand van afwachting.³

² Volgens de definitie van Saad, La suspension dans l'exécution du contrat. Essai d'une théorie générale, thèse, Dijon, p. 286.

³ X. THUNIS, « La suspension du contrat », in *La fin du contrat*, CUP, vol. 51, Brussel, Larcier, 2001, p. 49.

Zowel wat de opschorting van de contractuele verplichtingen als wat het contract afgesloten onder opschortende voorwaarde betreft, is de opschorting niet van aard om het bestaan noch de geldigheid van de overeenkomsten opnieuw ter discussie te stellen maar *beperkt zij zich alleen tot het tijdelijk opschorten van de gevolgen ervan*. De contractuele band is dus niet verbroken.

Het is overigens in die zin dat het Hof van Cassatie, bij een arrest van 5 juni 1981⁴, heeft geoordeeld dat:

"Overwegende dat, wanneer een verplichting is aangegaan krachtens een overeenkomst onder opschortende voorwaarde, de overeenkomst bestaat zolang de voorwaarde hangende is, hoewel de uitvoering van de verplichting opgeschort is; dat deze overeenkomst dus rechten en plichten tussen partijen doet ontstaan en dat de partij die haar verplichtingen niet nakomt, verplicht kan worden tot schadevergoeding". (Dit benadrukken wij).

Hoewel de verplichting van de overeenkomst dus zou zijn opgeschort, bestaat ze wel, maar is ze niet, of nog niet, van kracht geworden.⁵ *Pendente conditione*, doet de overeenkomsten rechten en plichten tussen partijen ontstaan. Bijgevolg heeft de opschorting betrekking op bepaalde contractuele verplichtingen van het contract, zij heeft dus geen invloed op de volledige overeenkomst.

Uit het voorgaande blijkt dat de opschorting van de contractuele verplichtingen in principe niet tot gevolg heeft dat ze zijn verdwenen. Het vertaalt zich door "de tijdelijke opschorting van alle of bepaalde verplichtingen die zijn ontstaan uit het contract, afhankelijk van de oorzaken van de opschorting. In de regel impliceert de opschorting dat het contract opnieuw van kracht wordt en verder uitwerking heeft wanneer de reden van opschorting eindigt"⁶.

---

⁴ Cass., 5 juni 1981, *Pas.*, 1981, p. 1149.

⁵ J. HERBOTS, noot onder Cass., 5 juni 1981, *R.C.J.B.*, 1983, p. 210.

⁶ P. VAN OMMESLAGHE, *Traité de droit civil belge De page, Les obligations*, Deel II, Volume 2, Brussel, Bruylant, 2013, p. 955.

2.1.2 Gevolg van de opschorting van het contract: opschorting van de opeisbaarheid van de belangrijkste verplichtingen van de contractanten

Ondanks de aanwezigheid van een uitdrukkelijke definitie kent de opschorting van de contractuele verplichtingen, in de praktijk, bepaalde toepassingen via meer bepaald:

- de tijdelijke onmogelijkheid tot uitvoering van de verplichtingen als gevolg van overmacht;
- de uitzondering van niet-uitvoering van de contractuele verplichtingen; en
- de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten.⁷

Wat de overmacht betreft, heeft het Hof van Cassatie de gevolgen van de opschorting van de contractuele verplichtingen ingevolge overmacht reeds behandeld. Zo heeft het Hof in een standaardarrest van 13 januari 1956⁸ geoordeeld dat:

"Overwegende dat de overmacht, die een partij verhindert om haar verplichtingen na te komen, de uitvoering van alle verbintenissen die zijn ontstaan uit een wederkerige overeenkomst opschort, wanneer deze verhindering slechts tijdelijk is en het contract nog nuttig kan worden uitgevoerd na de overeengekomen termijn". (Dit benadrukken wij).

Uit deze rechtspraak volgt dat de overmacht van aard is om een partij tijdelijk te verhinderen tot de uitvoering en de opeisbaarheid van deze verplichtingen. In de wederkerige overeenkomsten en bij toepassing van de risicotheorie, brengt de opschorting van de verplichtingen van één partij aan het contract correlatief de opschorting mee van de verplichtingen van zijn medecontractant en dit wegens de onderlinge afhankelijkheid van de wederzijdse verplichtingen die dit type van overeenkomsten kenmerken.⁹

Bijgevolg worden **de essentiële verplichtingen die partijen binnen de overeenkomst hebben geïdentificeerd, geldig opgeschort** zolang de verhindering blijft bestaan. Zodra de verhindering verdwijnt, herneemt de overeenkomst in principe zijn normale verloop en is elke partij gehouden om haar verplichtingen te vervullen in overeenstemming met de bepalingen van de overeenkomst.¹⁰

Het begrip essentiële verplichting is niet uitdrukkelijk in de teksten vermeld. De rechtspraak past dit begrip toe in gevallen met betrekking tot oneerlijke contractvoorwaarden. De rechtspraak analyseert de geldigheid van de voorwaarde in verband met de verplichting waarop zij betrekking heeft. Ze heft de voorwaarden op die afbreuk doen aan een essentiële verplichting van het contract¹¹, die het voorwerp van de verplichting vernietigen of die tot gevolg hebben dat de essentie van de aangegane verplichting tenietgaat¹². De essentiële

⁷ B.S., 22 augustus 1978. Deze wet voorziet meer bepaald oorzaken tot opschorting die hun oorsprong vinden in omstandigheden die de werknemer verhinderen om zijn prestaties te leveren of die hun oorsprong vinden in de situatie van de werkgever. Het past echter om te vermelden dat deze oorzaken tot opschorting specifiek gereguleerd zijn en niet systematisch de opschorting van alle uit het contract ontstane verplichtingen tot gevolg hebben.

⁸ Cass., 13 januari 1956, Pas., 1956, p. 461.

⁹ P. WÉRY, « La suspension et la modification du contrat », in *Répertoire Notarial, Les Obligations*, Deel IV, Brussel, Larcier, 2010, p. 934.

¹⁰ P. WÉRY, « La suspension et la modification du contrat », in *Répertoire Notarial, Les Obligations*, Deel IV, Brussel, Larcier, 2010, p. 933.

¹¹ Kh. Brussel, 3 november 1992, R.D.C. 1993, p. 992.

¹² Mons, 13 februari 1985, R.R.D., 1986, p. 239 e.v.

verplichtingen kunnen dus wordt gedefinieerd als de doorslaggevende verplichtingen van het contract, zonder welke dit contract onvermijdelijk zonder reden, of voorwerp zou zijn, of gewoonweg potestatief.¹³

De essentiële verplichtingen zijn sterk verbonden met de essentiële elementen van het contract. De essentiële elementen van het contract zijn de elementen waarop de aanvaarding noodzakelijkerwijs betrekking moet hebben, want het contract wordt niet opgemaakt zonder een akkoord over deze elementen. Zo zijn volgens artikel 1583 van het Burgerlijk Wetboek, de prijs en het voorwerp essentiële elementen in een verkoop.¹⁴

Uit het voorgaande kan worden afgeleid dat de levering van elektriciteit en de betaling van de prijs de essentiële verplichtingen van het leveringscontract vormen.

De gevolgen van de overmacht op de uitvoering van de overeenkomst zijn gelijkaardig wat de uitzondering van niet-uitvoering van de contractuele verplichtingen betreft.

Zo kan, in geval van het in gebreke blijven van zijn medecontractant, de schuldeiser overgaan tot opschorting van de uitvoering van zijn eigen verplichtingen. Er is dus een "verslapping" van de contractuele verplichtingen, een opschorting, die effectief blijft zolang de medecontractant niet op geldige wijze aan zijn eigen verplichtingen heeft voldaan.¹⁵ Deze opschorting beoogt echter alleen de verplichtingen van de partij die zich beroept op de exceptie van niet-uitvoering, waarbij de schuldenaar op zijn beurt gehouden is om zijn eigen verplichtingen uit te voeren.-

Het opschortingsmechanisme van de contractuele verplichtingen wordt dus niet veralgemeend op het geheel van de verplichtingen die uit de overeenkomst zijn ontstaan. De opschorting is beperkt tot de verplichting of tot de verplichtingen van de verhinderde partij (overmacht) en tot de verplichting of tot de wederzijdse verplichtingen van de medecontractant (exceptie van niet-uitvoering), hetzij de verplichtingen die als essentieel gelden tussen partijen.¹⁶

Bepaalde zogenaamde "**bijkomende**" verplichtingen, worden door de opschorting niet **aangetast**. Het gaat om het getrouwheids-, het discretie- of het niet-concurrentiebeding.¹⁷

Het behoud van deze bijkomende verplichtingen toont overigens aan dat de contractuele band niet is verbroken en dat het contract, ondanks de opschorting, voor een deel, volledig zijn verdere uitwerking behoudt.

Uit het voorgaande blijkt dat de opschorting van het contract:

- de contractuele band tussen partijen behoudt;
- betrekking heeft op de **essentiële verplichtingen** tussen partijen, waarbij de bijkomende verplichtingen niet door de opschorting worden aangetast; en

¹³ A. Sanogo, *L'obligation essentielle dans le contrat*, memorie beschikbaar op volgende website: http://www.memoireonline.com/04/08/1031/m_1-obligation-essentielle-dans-le-contrat2.html.

¹⁴ P. VAN OMMESLAGHE, *Droits des obligations*, Bruylant, 2010.

¹⁵ P. VAN OMMESLAGHE, *Traité de droit civil belge De page, Les obligations*, Deel II, Volume 2, Brussel, Bruylant, 2013, p. 955.

¹⁶ X. THUNIS, « La suspension du contrat », in *La fin du contrat*, CUP, vol. 51, Bruxelles, Larcier, 2001, p. 73.

¹⁷ X. THUNIS, « La suspension du contrat », in *La fin du contrat*, CUP, vol. 51, Brussel, Larcier, 2001, p. 73.

- de mogelijkheid zou moeten bieden om een latere hervatting van de uitvoering van de overeenkomst te overwegen, voor zover dit nuttig zou zijn.

De opschorting van het energieleveringscontract heeft de opschorting van de essentiële verplichtingen van dit contract tot gevolg

De essentiële verplichtingen van het energieleveringscontract zijn:

- voor de leverancier, de verplichting **tot levering van de energie** ; en
- voor de eindafnemer, de verplichting **tot betaling van de geleverde energie**.

Artikel 25septies, § 4 van de elektriciteitsordonnantie voorziet de opschorting van het energieleveringscontract vanaf het ogenblik waarop de afnemer het statuut van beschermde afnemer verwerft.

Bijgevolg veronderstelt de opschorting van het contract de **opschorting** van voormelde essentiële verplichtingen van het leveringscontract.

2.1.3 De opschorting van het contract doet nieuwe verplichtingen ontstaan in hoofde van de partijen van de contracten

De opschorting van het leveringscontract doet, in hoofde van de partijen, bepaalde nieuwe verplichtingen ontstaan. Deze verplichtingen vinden hun grond in het principe van de uitvoering van de goede trouw van de overeenkomsten die partijen oplegt om samen te werken aan de voortzetting en het welslagen van de contractuele onderneming.¹⁸

Deze verplichtingen zijn:

- de verplichting om het onmogelijke te beëindigen, en
- de verplichting om het nut van het contract te behouden.¹⁹

a) de verplichting om het onmogelijke te beëindigen:

De verplichting om het onmogelijke te doen ophouden, is een verplichting die aanwezig is in de opschortingen van het contract als gevolg van een onverwacht geval van overmacht. De verplichting om het onmogelijke te beëindigen, is per definitie de zorgvuldigheidsplicht die de medecontractant, slachtoffer van de overmacht, moet vervullen.²⁰

¹⁸ X. THUNIS, « *La suspension du contrat* », in *La fin du contrat*, CUP, 2001, p. 73.

¹⁹ X. THUNIS, « *La suspension du contrat* », in *La fin du contrat*, CUP, 2001, p. 73.

²⁰ ROCHFELAIRE IBARA, *L'aménagement de la force majeure dans le contrat: essai de théorie générale sur les clauses de force majeure dans les contrats internes et internationaux de longue durée*, Thèse Droit. Poitiers: Université de Poitiers, 2012, p. 138, beschikbaar op internet: <http://theses.univ-poitiers.fr>.

Bij gebreke aan een bepaling inzake de overmacht in het contract, "is de schuldenaar verplicht om de schadelijke gevolgen van de overmacht te milderen; hiertoe zal hij hetzij zijn schuldenaar op de hoogte brengen (informatieplicht), hetzij bepaalde bijkomende handelingen stellen die niet in het contract zijn voorzien, hetzij zelfs uitvoeren wat hij in andere omstandigheden heeft beloofd; zijn werk zal zich dan in de meest gunstige zin richten op het belang van zijn medecontractant [...]".²¹

Tijdens de periode van opschorting raakt het contract niet volledig uitgedoofd.²² Partijen moeten loyaal samenwerken aan het behoud ervan. Zij moeten het nodige doen inzake de verplichtingen die zij verschuldigd zijn, teneinde de hinderpaal die de overmacht uitmaakt, zo snel mogelijk uit de weg te ruimen.²³

De Arbeidsrechtbank van Charleroi bevestigde, in een onuitgegeven vonnis, de beslissing van de RVA (ONEM) om aan de werknemers van een onderneming geen uitkeringen voor tijdelijke werkloosheid wegens overmacht meer uit te keren. Deze onderneming voerde aan dat er zich koperdiefstallen hadden voorgedaan waardoor zij niet meer kon beschikken over de elektrische installatie, en vooral over de ovens die nodig waren voor de productie, wat een geval van overmacht met de ontbinding van de arbeidsovereenkomst tot gevolg kon uitmaken. De RVA paste artikel 26 van de wet betreffende de arbeidsovereenkomsten toe, waarbij zij meende dat de opschorting van de arbeidsovereenkomst, door de overmacht, niet meer verantwoord was. De Rechtbank besliste dat de werkgever niet het bewijs leverde dat hij alles in het werk had gesteld om deze situatie te verhelpen, door over te gaan tot herstellingswerken en toe te zien op de veiligheid van de installatie teneinde de tijd van onbeschikbaarheid van de productiemiddelen te beperken.²⁴

De opschorting van het leveringscontract doet, in hoofde van de beschermde afnemer, de verplichting ontstaan om de nodige maatregelen te nemen om het onmogelijke te beëindigen

De opschorting van het energieleveringscontract doet, in hoofde van de beschermde afnemer, de verplichting ontstaan om alle nodige maatregelen te nemen om deze opschorting te beëindigen.

Inderdaad, artikel 25septies, § 6 van de elektriciteitsordonnantie organiseert de beëindiging van het statuut van beschermde afnemer als volgt:

"§ 6. - Zodra het gezin alle schuld heeft aangezuiverd in naleving van het aanzuiveringsplan, wordt het gezin niet meer erkend als beschermde afnemer en wordt de opschorting van het in de § 4 van dit artikel bedoelde contract beëindigd."

Krachtens deze bepaling eindigt de opschorting van het contract wanneer de beschermde afnemer zijn schuld heeft terugbetaald in naleving van het aanzuiveringsplan.

Uit het voorgaande blijkt dat, **op basis van deze verplichting om het onmogelijke te**

²¹ R. FIATTE, Les effets de la force majeure dans les contrats, th. Paris, Les presses Modernes, Paris, 1932. Flipo-Bouchaara, aangehaald in Rochfelaire Ibara, *L'aménagement de la force majeure dans le contrat: essai de théorie générale sur les clauses de force majeure dans les contrats internes et internationaux de longue durée*, Thèse Droit. Poitiers: Université de Poitiers, 2012, p. 138, beschikbaar op internet: <http://theses.univ-poitiers.fr>.

²² A. DE BOECK, "De schorsing bij overmacht in het gemene verbintenissen- en contractenrecht", in *Schorsing van verbintenissen en overeenkomsten*, die Keure, Brugge, 2010, pp. 76 e.v.

²³ P. WÉRY, *Droit des obligations*, Volume 1, Théorie générale du contrat, Edition Larcier, 2011, p. 549, nr. 577.

²⁴ Vonnis vermeld in I. BOUIOUKLIEV, *La force majeure, Etat des lieux*, Anthemis, 2013, p. 246.

beëindigen, de beschermde afnemer al het mogelijke moet doen om zijn schulden terug te betalen in naleving van het aanzuiveringsplan en dus om uit zijn statuut van beschermde afnemer te treden.

b) De verplichting om het nut van het contract te behouden²⁵

De opschorting is "bedoeld om ervoor te zorgen dat de verplichting in haar waarde wordt hersteld".²⁶ Partijen hebben dus de plicht om "niets te doen dat het bestaan van het contract kan aantasten, maar integendeel alle maatregelen te nemen om het voortbestaan ervan te verzekeren".²⁷

Volgens J. Treillard, is "de lethargie kenmerkend voor de periode waarin de gevolgen van het contract worden opgeschort, niet volledig; de contracterende partijen zijn gebonden aan bepaalde verplichtingen die zowel het contract bestendigen als de hervatting van de normale gevolgen ervan mogelijk maken, zodra de contractanten opnieuw de uitvoering van de verplichtingen die de overeenkomst te hunnen laste had gelegd, zoals voorheen kunnen hervatten".²⁸

De opschorting van de contractuele prestaties verandert de bindende kracht van het contract niet maar stelt deze af op de door de situatie van overmacht opgelegde nieuwe juridische conjunctuur.

Zo moeten de medecontractanten alle middelen in het werk stellen om het nut van het contract te behouden. Deze middelen zijn afhankelijk van de aard der verplichtingen van het contract en zijn bestemd voor de vervulling van de nodige conservatoire, preventieve en curatieve handelingen om de gevolgen van de opschorting op het contract te doen verdwijnen. Het behoud van de onaantastbaarheid van het contract impliceert dat de contracterende partijen zich ervan weerhouden om afbreuk te doen aan de bindende kracht van het contract, omdat zij zich ertoe moeten verbinden om alle passende conservatoire handelingen te stellen om het behoud van het contract te verzekeren. Het behoud van het contract veronderstelt ten slotte dat de uitvoering van het contract nog een zeker nut heeft, zonder dewelke de opschorting zonder voorwerp blijft en oninteressant wordt.²⁹

De middelen tot het behoud van het contract betreffen de bepaling van de uit te voeren verplichtingen tijdens de periode van opschorting van het contract. Deze handelingen zijn in de praktijk een verscheidenheid aan juridische feiten en handelingen die elke passieve houding vanwege de contractanten uitsluiten. Zij moeten werken aan de hervatting van het contract.

Bovendien zouden nog twee andere elementen kunnen pleiten voor de aanpassing van het energieleveringscontract na de periode van opschorting:

(i) De invoegetreding van nieuwe dwingende regels of regels van openbare orde tijdens de periode van opschorting van het contract:

De regeling van een welbepaalde sector, zoals die van elektriciteit en gas, impliceert de inwerkingstelling van nieuwe wetgevingen die de neiging hebben om zich nog meer in het

---

²⁵ P. WÉRY, *Droit des obligations*, Volume I, Théorie générale du contrat, Edition Larcier, 2011, p. 799, nr. 952.

²⁶ P.-H. ANTONMATTEI, *Contribution à l'étude de la force majeure*, éd. L.G.D.J., coll. « Bibliothèque de droit privé », 1992, p. 215.

²⁷ P.-H. ANTONMATTEI, *Contribution à l'étude de la force majeure*, éd. L.G.D.J., coll. « Bibliothèque de droit privé », 1992, p. 227.

²⁸ J. TREILLARD, De la suspension des contrats, in *La tendance à la stabilité du rapport contractuel*, Études de droit privé, L.G.D.J., 1960, p. 99.

²⁹ ROCHFELAIRE IBARA, *L'aménagement de la force majeure dans le contrat: essai de théorie générale sur les clauses de force majeure dans les contrats internes et internationaux de longue durée*, Thèse Droit. Poitiers: Université de Poitiers, 2012, p. 145, beschikbaar op internet: <http://theses.univ-poitiers.fr>.

contractuele leven te mengen, hetzij om het evenwicht tussen partijen weer in te voeren³⁰, hetzij om de bescherming van de openbare orde en het algemeen belang op te leggen³¹. Deze inmenging van de wet/ordonnantie op de contracten kan zich vertalen hetzij door een verplichting om bepaalde types contracten al dan niet af te sluiten, hetzij door een inhoudelijke oplegging aan het contract, meer bepaald via de oplegging van algemene voorwaarden die gelden voor alle medecontractanten.

❖ **Wat de invoeging van bepalingen van openbare orde betreft:**

Aangezien het contract geldt tussen partijen, staat het hen vrij om zelf het voorwerp en de verplichtingen van het contract te bepalen. Omdat het contract echter in een bepaald juridisch kader moet worden opgenomen, moet het ook voldoen aan de bepalingen van openbare orde.³²

Zo voorziet artikel 6 van het Burgerlijk Wetboek dat "*aan de wetten die de openbare orde en de goede zeden betreffen, door bijzondere overeenkomsten geen afbreuk kan worden gedaan*".

Het begrip van de openbare orde is een fundamenteel begrip.³³ In zijn arrest van 9 december 1948 heeft het Hof van Cassatie de openbare orde gedefinieerd als de wet "*die de essentiële belangen van de Staat of van de gemeenschap raakt, of die in het privaatrecht de juridische grondslagen vastlegt waarop de economische of morele orde van de maatschappij rust*".³⁴

De openbare orde heeft tot doel de suprematie van de maatschappij over het individu en/of de bescherming van het algemeen belang te verzekeren. De openbare orde heeft in de wetten talrijke verplichte bepalingen toegevoegd, waarvan men niet mag afwijken.

❖ **Wat het gevolg betreft van de regeling op de contractuele vrijheid:**

De actoren van een geregelde sector beschikken over contractuele vrijheid. Deze vrijheid is echter aan bepaalde beperkingen en voorbehouden onderworpen. De contractuele vrijheid in de geregelde sector krijgt beperkingen opgelegd in al zijn elementen: in de vrijheid om al dan niet een contract aan te gaan, in de vrijheid om zijn medecontractant te kiezen en in de vrijheid om de inhoud van het contract te bepalen.

De contractuele vrijheid is aan voorwaarden verbonden omdat zij verplicht is de regels van openbare orde na te leven waarbij bepaalde voorwaarden moeten worden opgenomen.³⁵ Het contract is geboetseerd en gemodelleerd. De wet zegt niet gewoon wat men niet mag doen, zij zegt wat men moet doen. De wetgever treedt in de plaats van partijen om de verplichtingen te regelen. De beperking van de vrijheid om de inhoud te bepalen is de meest algemene.

Er kunnen talloze voorbeelden in de verschillende geregelde sectoren worden aangehaald. Bijvoorbeeld:

- **Inzake de elektriciteits- en gasmarkt:**

---

³⁰ P. WERY, « Les pouvoirs du juge dans la nouvelle loi relative aux clauses pénales », *J.T.*, 2000, p. 616.

³¹ M. C. VINCENT-LEGOUX, *L'ordre public*, Presse universitaire de France, 2001, p. 146.

³² P. WERY, *Droit des obligations*, V. I, Larcier, 2010, p. 276.

³³ H. DE PAGE, *Traité*, t. I, 1962, p. 110.

³⁴ Cass., 9 december 1948, *Pas.*, 1948, I, 699.

³⁵ C. VINCENT-LEGOUX, *L'ordre public*, Presse universitaire de France, 2001, p. 229.

Deze beperking op de contractuele vrijheid uit zich bijvoorbeeld in de afwijkingen die aan het principe van de vrijheid van prijzen worden aangebracht. Zo kunnen op het vlak van elektriciteit en gas de overheid of de regulator de toepasselijke tariefmethodologie vastleggen.³⁶

- Betreffende de bescherming van de zwakke partij (consument, werknemer, enz.)

Om de zwakke partijen te beschermen komt de wetgever tussen met beschermende wettelijke bepalingen die een zeker evenwicht kunnen herstellen.³⁷ Hij kan bepaalde voorwaarden verbieden³⁸ of kan partijen verplichten om bepaalde voorwaarden of bepaalde verplichtingen in de overeenkomst op te nemen.

Zo zijn de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten of de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming wetten die de voor de sector toepasselijke contracten vorm geven. De elektriciteitsordonnantie bevat eveneens beschermende bepalingen die het contractuele kader dat de afnemer met zijn leverancier verbindt, kunnen modelleren.

(ii) Het principe van het verbod om misbruik te maken van zijn recht

Het principe van de te goeder trouw uitvoering van de overeenkomsten, zoals vermeld in artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek, verbiedt een partij van een contract misbruik te maken van de rechten die dit contract hem toekent.³⁹ Het legt hem een plicht tot matiging op.⁴⁰

De matigingswerking van de goede trouw biedt dus de mogelijkheid om bepaalde gevallen van ingrijpende verandering van het contractuele opzet te bestrijden.

In een arrest van 21 december 2001 heeft het Hof van Beroep van Luik beslist dat *"het principe van de te goeder trouw uitvoering van de overeenkomsten in strijd is met het feit dat de schuldeiser, ondanks de ingrijpende verandering van het contractuele opzet die de twee partijen hadden kunnen voorzien, de naleving van het oorspronkelijke akkoord blijft eisen, zelfs indien dit zou leiden tot de ondergang van de schuldenaar"* en dat *"een partij die de uitvoering van een contract dat volkomen onevenwichtig qua opzet is geworden, vooral ten nadele van de medecontractant, zou kunnen worden beschouwd als een misbruik van zijn recht in de specifieke omstandigheden van onderhavig geval"*.⁴¹

De rechtsleer stelt bovendien dat *"door te weigeren om de voorwaarden van het ingrijpend veranderde contract te heronderhandelen, de schuldeiser misbruik pleegt van zijn recht"*.⁴²

³⁶ G. BLOCK, *Le nouveau marché de l'énergie, Guide juridique à l'usage des distributeurs et des consommateurs*, Anthemis, 2007, pp. 220 e.v.

³⁷ M. C. VINCENT-LEGOUX, *L'ordre public*, Presse universitaire de France, 2001, p. 229

³⁸ L. SIMONT, « Tendances et fonction actuelles du droit des contrats », in *Renaissance du phénomène contractuel*, Faculté de droit de Liège, Den Haag, Martinus Nijhoff, 1971, p. 494.

³⁹ Cass., 19 september 1983, Pas., 1984, I, p. 55.

⁴⁰ S. Stijns, "Abus, mais de quel(s) droit(s)", JT, 1990, p. 35, nr. 1.2.3 en 1.3.1.

⁴¹ Luik, 21 december 2001, *J.T.*, 2002, p. 564.

⁴² P.-A. Foriers, « Observations sur le thème de l'abus de droit en matière contractuelle », *R.C.J.B.*, 1994, p. 232.

In onderhavig geval zou kunnen worden overwogen dat er een ingrijpende verandering van het opzet van het leveringscontract van de commerciële leverancier plaatsvindt, wanneer de aanvankelijk vastgestelde prijs fors hoger is dan de huidige marktprijs.

De opschorting van het leveringscontract zou in hoofde van de leverancier de verplichting doen ontstaan om het leveringscontract aan te passen (prijs en algemene voorwaarden)

Gelet op het voorgaande kan worden verdedigd dat op het ogenblik waarop de opschorting van het leveringscontract ophoudt, de leverancier het contract zou moeten aanpassen om het nut ervan te bewaren en dit ook in het licht van het principe van de goede trouw en van de beschermende maatregelen van de eindafnemers.

Meer bepaald zou hij de prijs evenals de algemene voorwaarden van het leveringscontract dat vóór de opschorting werd afgesloten, moeten aanpassen.

2.2 Het gevolg van de opschorting van het leveringscontract op de termijn ervan

2.2.1 Begrip

De opschorting van het contract heeft niet ambtshalve de opschorting van de termijn ervan tot gevolg.

Het Hof van Cassatie oordeelde, in zijn arrest van 27 juni 1946, dat indien de contracterende partijen meenden dat de uitvoeringstermijn van de overeenkomst een essentieel element vormt, de overmacht dus een radicaal gevolg teweegbrengt, voor zover deze de uitvoering van de hoofdverplichting en, in toepassing van de risicotheorie, de overeenkomst uitdooft.⁴³ De overeenkomst wordt dus nietig en wordt van rechtswege ontbonden.

J. Lepargneur bevestigt dat: "Wanneer de keuze van de voor de termijn bepaalde datum niet van doorslaggevend belang was in de geest van partijen en de uitvoering van het contract een nut behoudt, zij het enigszins verlaat, zou men kunnen bevestigen dat het contract is opgeheven zolang de overmacht duurt, maar opgeheven op absolute wijze, in die zin dat de termijn bepaald voor de uitvoering van het contract geacht zou worden niet te lopen tijdens de periode van niet-gebruik, of zo men wenst, dat het zou worden verlengd voor een duur gelijk aan dit niet-gebruik."⁴⁴

De opschorting wijzigt de aanvankelijke termijn van de contracten van beperkte duur niet, waarbij de uitdovende termijn steeds verplicht is.⁴⁵

In de praktijk blijkt dat in het algemeen het lot van de contracttermijn geregeld wordt door de bepalingen betreffende de opschorting van het contract.

Dat is meer bepaald het geval bij de bepaling die voorziet dat "in geval van overmacht (...), de verplichtingen van beide partijen automatisch worden verlengd met de duur van de vertraging te wijten aan en verantwoord door de overmacht".⁴⁶ In een ander voorbeeld gehaald uit artikel 22 van het contract afgesloten in 1980 tussen de National Oil Corporation (Libië) en

⁴³ Cass., 27 juni 1946, R.C.J.B., 1947, p. 270.

⁴⁴ J. LEARGNEUR, *La prorogation des contrats à exécution successive*, th. Paris, 1920, p. 30 e.v.

⁴⁵ Rochfelaire Ibara, *L'aménagement de la force majeure dans le contrat: essai de théorie générale sur les clauses de force majeure dans les contrats internes et internationaux de longue durée*, Thèse Droit. Poitiers: Université de Poitiers, 2012, p. 147, beschikbaar op internet: <http://theses.univ-poitiers.fr>.

⁴⁶ B. Oppetit, *Droit du commerce international*, Recueil de textes, Thémis, 1975.

Libyan Sun-Oil (US), werd overeengekomen dat "indien de uitvoering van de werken werd vertraagd, beperkt of verhinderd door een overmacht, de termijnen van deze overeenkomst, evenals alle hieruit voortvloeiende rechten en plichten, zullen worden verlengd voor een periode die gelijkwaardig is aan die van de gebeurtenis".⁴⁷ Deze praktijk van de automatische verlenging van de uitvoeringstermijn is ook aanwezig in de interne contracten voor de gespreide levering van water, gas of elektriciteit, evenals voor de bevoorradingscontracten in de oliedistributiesector, die systematisch verlengingsvoorwaarden bevatten inzake de uitvoeringstermijn in geval van overmacht.⁴⁸

Uit wat voorafgaat, blijkt dat de opschorting van het contract niet van rechtswege de termijn van het contract verlengt, behoudens uitdrukkelijke wettelijke afwijking of contractuele voorwaarde.

2.2.2 Het gevolg van de opschorting van het leveringscontract op de termijn ervan

Artikel 25septies, § 4 van de elektriciteitsordonnantie voorziet:

"§ 4. - Zodra het gezin het statuut van beschermde afnemer heeft, wordt het contract dat met de leverancier werd gesloten, opgeschort en kan de leverancier niet aan de vrederechter de ontbinding van het contract vragen tijdens de duur van de opschorting. Zodra hij het bewijs heeft ontvangen dat de afnemer beschermd is, levert de netbeheerder aan hem als noodleverancier en, indien er nog geen vermogensbegrenzer werd geplaatst, plaatst hij een begrenzer van 2.300 watt, uitgezonderd de in artikel 25sexies, § 5, lid 3 bedoelde gevallen. Het afbetalingsplan kan heronderhandeld worden en wordt door de leverancier aan de noodleverancier meegedeeld."

Uit dit artikel blijkt dat de verwerving, per gezin, van het statuut van beschermde afnemer de opschorting van het leveringscontract afgesloten met de commerciële leverancier tot gevolg heeft.

Artikel 25septies, § 6, leden 1 en 2 van de elektriciteitsordonnantie voorziet dat:

"§ 6. - Zodra het gezin alle schuld heeft aangezuiverd in naleving van het aanzuiveringsplan, wordt het gezin niet meer erkend als beschermde afnemer en wordt de opschorting van het in de § 4 van dit artikel bedoelde contract beëindigd. Behalve indien er wordt opgezegd overeenkomstig lid 1 of op geschreven verzoek van de afnemer, wordt het statuut van de beschermde afnemer zolang behouden als de afnemer de voorwaarden die vereist worden door de paragrafen 1, 2 of 3 van dit artikel verenigt. De noodleverancier kan, op regelmatige tijdstippen, van de afnemer eisen dat hij het bewijs hiervan levert binnen de negentig dagen na zijn geschreven verzoek. Na verloop van deze termijn, wordt de opschorting beëindigd en treden alle bepalingen van het contract tussen de leverancier en de afnemer weer in werking."

De opschorting van het leveringscontract eindigt dus zodra de beschermde afnemer zijn schuld heeft terugbetaald of indien hij niet het bewijs van zijn statuut heeft geleverd binnen de 90 dagen na verzoek van de noodleverancier.

---

⁴⁷ B. AUDIT, «L'affaire NOC c/ Libyan Sun Oil Company», Revue de l'Arbitrage 1991, p. 263 e.v.
⁴⁸ D. FERRIER, *Droit de la distribution*, Litec, 3e ed., 2002.

Volgens de parlementaire werkzaamheden⁴⁹ wordt paragraaf 6 toegevoegd om de modaliteiten te bepalen voor de terugkeer van de beschermde afnemers naar de vrijgemaakte energiemarkt:

"Het doel van deze bepalingen is om de beschermde afnemers niet definitief van de vrije markt uit te sluiten, maar hen toe te laten om er in de beste omstandigheden naar terug te keren".

Bovendien vermelden de parlementaire werkzaamheden⁵⁰:

"In geval van een opschorting van het contract, keert men terug naar de leverancier met dezelfde rechten en dezelfde voorwaarden als vóór de opschorting".

De parlementaire werkzaamheden van de ordonnantie van 20 juli 2011, waarbij artikel 25septies, § 4, in de elektriciteitsordonnantie werd ingevoegd, vermelden niet uitdrukkelijk of de opschorting van het contract de verlenging van de termijn van het leveringscontract tot gevolg heeft.

De parlementaire werkzaamheden van de ordonnantie van 14 december 2006⁵¹, waarbij §§ 4 en 5 van artikel 25octies in de elektriciteitsordonnantie werden ingevoegd, vermelden uitdrukkelijk dat de opschorting van het contract ook de termijn van het contract met zich meebrengt. Dit artikel voorzorg ook een beschermingsmaatregel voor de afnemer via een opschorting van het leveringscontract:

"§ 4. Zodra het gezin heeft bewezen dat het voldoet aan een van de voorwaarden vermeld in artikel 25septies, § 3, of vanaf de beslissing van het O.C.M.W. of van de Commissie om het statuut van beschermde afnemer toe te kennen, worden de gevolgen van het contract dat met de leverancier werd afgesloten, overeenkomstig dit contract, opgeschort en kan de leverancier tijdens de duur van de opschorting van het contract aan de vrederechter geen ontbinding van het contract vragen. De leverancier en de noodleverancier delen onderling op regelmatige basis de staat van de naleving van het voor de toepassing van § 5 ondertekende aanzuiveringsplan mee.

Ingeval een leverancier aan een afnemer gas en elektriciteit levert, brengt de erkenning als beschermde afnemer voor elektriciteit automatisch de erkenning als beschermde afnemer voor gas met zich mee.

§ 5. Indien de beschermde afnemer zijn schulden ten aanzien van zijn leverancier heeft aangezuiverd, wordt de opschorting beëindigd en treedt het contract tussen de leverancier en de beschermde afnemer weer volledig in voege [...]". (Dit benadrukken wij).

---

⁴⁹ Ontwerp van ordonnantie tot wijziging van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de ordonnantie van 12 december 1991 houdende oprichting van begrotingsfondsen, *Doc. Parl.*, Parl. R.B.C., 2010-2011, nr. 202/1, p. 30-31.

⁵⁰ Ontwerp van ordonnantie tot wijziging van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de ordonnantie van 12 december 1991 houdende oprichting van begrotingsfondsen, *Doc. Parl.*, Parl. R.B.C., 2010-2011, nr. 202/1, p. 30-31.

⁵¹ Ordonnantie van 14 december 2006 tot wijziging van de ordonnaties van 19 juli 2001 en van 1 april 2004 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de gasmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en tot opheffing van de ordonnantie van 11 juli 1991 met betrekking tot het recht op een minimumlevering van elektriciteit en de ordonnantie van 11 maart 1999 tot vaststelling van de maatregelen ter voorkoming van de schorsingen van de gaslevering voor huishoudelijk gebruik, *B.S.* 9 januari 2007, hierna genoemd de "ordonnantie van 14 december 2006".

De parlementaire werkzaamheden⁵² vermelden dat in geval van terugkeer naar de leverancier, de termijn van het contract weer wordt voortgezet:

*"In geval van annulatie van de schuldenlast ten aanzien van zijn leverancier, keert de consument terug naar zijn leverancier en wordt de looptijd van het opgeschorte contract voortgezet" (in de Franse versie « **le contrat reprend son cours** »). (Dit benadrukken wij).*

Uit het rapport opgemaakt namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud, Water- en Energiebeleid⁵³ blijkt ook dat de termijn van het leveringscontract wordt verlengd met de periode van opschorting:

"(...) deze periode kan gaan van één jaar tot verschillende jaren (duur van het basiscontract – minimaal 3 jaar – verlengd met de eventuele perioden van opschorting van het contract in geval van betalingsproblemen voor de beschermde afnemers)". (Dit benadrukken wij).

Artikel 25septies, § 4 van de elektriciteitsordonnantie gelezen in combinatie met de parlementaire werkzaamheden, schort de termijn van het contract ook op. De termijn van het contract wordt voortgezet vanaf de dag dat de opschorting van het statuut van beschermde afnemer wordt opgeheven. In het licht van de rechtsleer van het Grondwettelijk Hof, van het Hof van Cassatie en van de Raad van State, laten de parlementaire werkzaamheden toe om de draagwijdte van een wettelijke bepaling te interpreteren.

Het Grondwettelijk Hof heeft zich in zijn arrest 32/3010 van 30 maart 2010, uitgesproken over de grondwettelijkheid van de verdelingsbijdrage die ten laste wordt gelegd van de kerncentrale-exploitanten, door te verwijzen naar "*parlementaire werkzaamheden van de aangevochten wet*" om na te gaan of de keuzes die de wet heeft gehanteerd al dan niet "*duidelijk zonder enige redelijke verantwoording waren*".

Het Hof van Cassatie, dat zich geconfronteerd zag met het positieve recht in een wet of een arrest, buigt zich eveneens over de parlementaire werkzaamheden om er de draagwijdte beter van te vatten. In zijn arrest van 8 mei 2009 heeft het zich geïnspireerd op het Rapport aan de Koning om te beslissen dat de aangifte van de belastingplichtige niet onregelmatig was, wanneer die geen "*nihil*" vermeldde onder de rubriek betreffende het houden van een rekening in het buitenland.

In haar arresten 199.454 en 199.455 van 12 januari 2010 heeft de Raad van State zich uitsluitend op de parlementaire werkzaamheden gebaseerd. De Raad van State besloot in deze zaak dat de parlementaire werkzaamheden van de vermelde wet *duidelijk doen uitschijnen dat [...] de wetgever uitdrukkelijk de bedoeling had om aan de gemeenten (en provincies) de voorheen door de Staat vastgestelde belasting over te leveren, "waardoor de plaatselijke overheden*

---

⁵² Ontwerp van ordonnantie tot wijziging van de ordonnanties van 19 juli 2001 en van 1 april 2004 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de gasmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en tot opheffing van de ordonnantie van 11 juli 1991 met betrekking tot het recht op een minimumlevering van elektriciteit en de ordonnantie van 11 maart 1999 tot vaststelling van de maatregelen ter voorkoming van de schorsingen van de gaslevering voor huishoudelijk gebruik,

⁵³ Ontwerp van ordonnantie tot wijziging van de ordonnanties van 19 juli 2001 en van 1 april 2004 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de gasmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en tot opheffing van de ordonnantie van 11 juli 1991 met betrekking tot het recht op een minimumlevering van elektriciteit en de ordonnantie van 11 maart 1999 tot vaststelling van de maatregelen ter voorkoming van de gaslevering voor huishoudelijk gebruik, *Doc. Parl., Parl. R.B.C., 2006/2007, nr. 308/2, p. 209.*

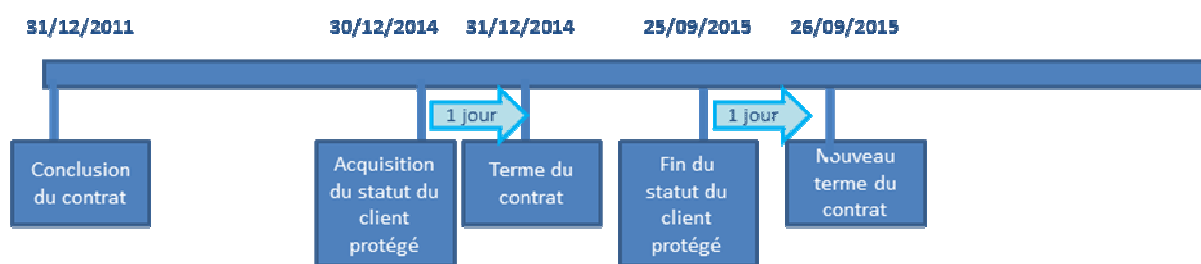
hun fiscaal potentieel naar verhouding zien toenemen".

Uit het voorgaande blijkt dat gedurende de periode van bescherming, de termijn van het commerciële leveringscontract, eveneens wordt opgeschort. A contrario, het tegendeel beweren zou betekenen dat elk nuttig gevolg van de elektriciteitsordonnantie zou worden weggenomen.

In het licht van artikel 25septies, §4 en § 6 van de elektriciteitsordonnantie, gelezen in combinatie met de parlementaire werkzaamheden van de elektriciteitsordonnantie, kan worden verdedigd dat de opschorting van het leveringscontract eveneens de opschorting van de termijn ervan impliceert. De termijn van het commerciële leveringscontract wordt weer voortgezet vanaf de dag dat de afnemer zijn statuut van beschermde afnemer verliest.

Bijvoorbeeld,

als de termijn van het leveringscontract eindigt op 31 december 2014 en de afnemer verwerft het statuut van beschermde afnemer op 30 december 2014, op het ogenblik dat deze afnemer niet meer beschikt over het statuut van afnemer, zal zijn leveringscontract met één dag worden verlengd.

Deze verlenging zou de rechten van de leveranciers niet schaden. Zij beschikken namelijk over de nodige tijd om "end of contract" procedures op te starten.

3 Gevolgen van de opschorting van het contract op de verjaring van de schulden van de beschermde afnemer

3.1 Begrip

Artikel 2219 van het Burgerlijk Wetboek voorziet in verband met de verjaring:

"Verjaring is een middel om, door verloop van een zekere tijd en onder de voorwaarden die de wet bepaalt, iets te verkrijgen of van een verbintenis bevrijd te worden".

Eenzijds is de verkrijgende of *acquisitieve* verjaring een middel om een eigendomsrecht of andere reële rechten te verkrijgen door verloop van de door de wet bepaalde termijn. Anderzijds heeft de bevrijdende of *extinctieve* verjaring tot doel om een recht te doen vervallen of van een verbintenis bevrijd te worden.

De verjaring begint te lopen vanaf de vervaldag. Artikel 2257 van het Burgerlijk Wetboek voorziet:

"De verjaring loopt niet:

Ten aanzien van een schuldvordering die van een voorwaarde afhangt, zolang die voorwaarde niet vervuld is;

Ten aanzien van een vordering tot vrijwaring, zolang de uitwinning niet heeft plaatsgehad;

Ten aanzien van een schuldvordering die op een bepaalde dag vervalt, zolang die dag niet verschenen is".

Eerder dan de momenten voorzien door artikel 2257, kan de schuldeiser de schuldenaar niet vervolgen. Bijvoorbeeld, wanneer er uit eenzelfde juridische relatie opeenvolgende vervaldagen ontstaan, geldt bij elke vervaldag een afzonderlijke verjaring. Zo stelt artikel 2274 van het Burgerlijk Wetboek inzake de verjaring van schulden met betrekking tot opeenvolgende leveringen van goederen en diensten:

"De verjaring, in de voormelde gevallen bepaald, heeft plaats, hoewel men met de verstrekkingen, leveringen, diensten en werken is voortgegaan.

Zij houdt slechts op te lopen, indien er een afgesloten rekening, een onderhandse of authentieke schuldbekentenis bestaat, ofwel een dagvaarding voor het gerecht, waarop geen geval van instantie is gevolgd".

De verjaring veronderstelt dat een recht gedurende een bepaalde tijd onbenut is gebleven. Indien dit recht gebruikt of erkend is, wordt de aangevangen verjaring niet meer voortgezet. De verjaring heeft pas uitwerking wanneer zij wordt ingeroepen.

3.2 Wijzen van stuiting

Artikel 2242 van het Burgerlijk Wetboek identificeert twee wijzen van stuiting van de verjaring:

"Stuiting van de verjaring kan of natuurlijk of burgerlijk zijn". (Dit benadrukken wij).

Er is natuurlijke stuiting, wanneer *"de bezitter gedurende meer dan een jaar van het genot der zaak beroofd is, hetzij door de oude eigenaar, hetzij zelfs door een derde"* (Artikel 2243 Burgerlijk Wetboek).

Een dagvaarding voor het gerecht, een bevel tot betaling of een beslag, betekend aan hem die men wil beletten de verjaring te verkrijgen, vormen burgerlijke stuiting. Artikel 2244, §1 van het Burgerlijk Wetboek voorziet:

"§ 1. Een dagvaarding voor het gerecht, een bevel tot betaling of een beslag, betekend aan hem die men wil beletten de verjaring te verkrijgen, vormen burgerlijke stuiting.

Een dagvaarding voor het gerecht stuit de verjaring tot het tijdstip waarop een definitieve beslissing wordt uitgesproken.

Voor de toepassing van deze afdeling heeft een beroep tot vernietiging van een administratieve handeling bij de Raad van State dezelfde gevolgen ten opzichte van de vordering tot herstel van de schade veroorzaakt door de vernietigde administratieve handeling als een dagvaarding voor het gerecht".

De wet van 23 mei 2013 tot wijziging van artikel 2244 van het Burgerlijk Wetboek teneinde aan de ingebrekestellingsbrief van de advocaat, van de gerechtsdeurwaarder of van de persoon die krachtens artikel 728, § 3 van het Gerechtelijk Wetboek⁵⁴ in rechte mag verschijnen, een verjaringsstuitende werking te geven. Deze ingebrekestellingsbrief dient te worden verzonden bij aangetekende zending met ontvangstbewijs door de advocaat, de gerechtsdeurwaarder of de afgevaardigde van een werknemersorganisatie aangesteld door de schuldeiser.

De verjaring wordt gestuit op het ogenblik van de verzending van de ingebrekestelling bij aangetekende zending met ontvangstbewijs naar de schuldenaar met woonplaats, verblijfplaats of maatschappelijke zetel in België. Vervolgens gaat een nieuwe termijn van maximaal een jaar in.-

Indien de aanvankelijke verjaringstermijn minder dan één jaar bedraagt, is de duur van de verlenging dezelfde als deze van de verjaringstermijn.

Om een verjaringsstuitende werking te hebben, moet aan een aantal strikte voorwaarden en formaliteiten worden voldaan (Artikel 2244, § 2, Burgerlijk Wetboek).

De erkenning van het recht van hem tegen wie de verjaring loopt, door de schuldenaar of door de bezitter gedaan, stuit de verjaring (Artikel 2248 Burgerlijk Wetboek).

3.3 Gevolgen van de verjaring

In de rechtsleer en rechtspraak wordt meestal gesteld dat de extinctieve of bevrijdende verjaring geen wijze van uitdoving *stricto sensu* is van een recht of een verbintenis maar wel van de vordering die ze bestraft. Bijgevolg heeft de verjaring geen invloed op het bestaan van de schuld, wel uitsluitend op haar opeisbaarheid.⁵⁵ De verjaarde verbintenis, hierna "*natuurlijke*" verbintenis genoemd, blijft desondanks bestaan. De vrijwillige betaling verleent geen recht op terugbetaling.⁵⁶

De verjaring wist de schuld niet uit, maar alleen haar opeisbaarheid in rechte.⁵⁷ Indien de verjaring met succes wordt ingeroepen, verliest de schuldeiser dus elk mogelijk dwangmiddel.

De schuld die na de verjaringstermijn wordt betaald, geeft geen recht tot terugbetaling op basis van de regels van de betaling van een onverschuldigd bedrag.

Men bevindt zich dan in een opmerkelijke situatie: een schuld zonder strafmaatregel. Dit noemt men een "*natuurlijke*" verbintenis. Na de verjaring blijft een natuurlijke verbintenis inderdaad bestaan, waarvan de vrijwillige naleving de terugvordering verhindert.⁵⁸

⁵⁴ B.S. 01.07.2013.

⁵⁵ H. DE PAGE, *op. cit.*, nr. 1305; Cass. 25 september 1970, R.W. 1970-1971, p. 845, J.T. 1971, p. 58 en R.C.J.B. 1972, p. 5, noot J. LINSMEAU.

⁵⁶ Cass. 25 september 1970, *op. cit.*; R. VANDEPUTTE, *De overeenkomst*, Brussel, Larcier 1977, p. 311.

⁵⁷ Cass. 25 september 1970, *Arr. Cass.* 1971, 78; Zie ook Cass. 22 september 1986, *Arr. Cass.* 1986-87, 88; Cass. 14 mei 1992, *Arr. Cass.* 1991-92, 856; W. VAN GERVEN en S. COVEMAERKER, *Verbintenissenrecht*, Leuven, Acco, 2006, 267-270.

⁵⁸ Cass. 24 september 1981, *Arr. Cass.* 1981-1982, 149; Zie ook Cass. 6 maart 2006, <http://www.cass.be>; G. BAUDRY-LACANTINERIE et A. TISSIER, *Traité théorique et pratique de droit Civil*, Paris, Sirey, 1899, 76: "In de

Bijgevolg volstaat een natuurlijke verbintenis om de betaling aan te tonen. Artikel 1235, lid 2 van het Burgerlijk Wetboek voorziet:

"Geen terugvordering kan plaatshebben ten opzichte van natuurlijke verbintenissen die men vrijwillig voldaan heeft".

3.4 Afstand van verjaring

a) Afstand van verjaring door de persoon die de verjaring heeft genoten

Artikel 2220 van het Burgerlijk Wetboek voorziet:

"Men kan vooraf geen afstand doen van de verjaring; men kan wel afstand doen van een verkregen verjaring".

Afstand doen van een reeds verkregen verjaring is dus mogelijk.

b) Recht van derden bij afstand van verjaring

Hoewel de afstand van verjaring geen daad van verarming vormt, is dit wel een weigering om zich te verrijken. Bijgevolg kunnen schuldeisers of alle andere personen die er belang bij hebben dat de verjaring verkregen is (solidaire medeschuldenaar, borg, derde-verkrijger, derde-eigenaar, enz.) zich verzetten tegen de afstand van verjaring. Artikel 2225 van het Burgerlijk Wetboek voorziet:

"Schuldeisers, of alle andere personen die er belang bij hebben dat de verjaring verkregen is, kunnen zich daarop beroepen, hoewel de schuldenaar of de eigenaar ervan afstand doet".

3.5 Verjaringstermijnen

Volgens artikel 2262bis, § 1 van het Burgerlijk Wetboek verjaren alle persoonlijke rechtsvorderingen door verloop van tien jaar.

Voor sommige specifieke gevallen voorziet artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek een kortere verjaringstermijn:

*" Termijnen van altyddurende renten en van lijfrenten;
Die van uitkeringen tot levensonderhoud;
Huren van huizen en pachten van landeigendommen;
Interesten van geleende sommen en, in het algemeen, al wat betaalbaar is per jaar of op kortere termijnen,
Verjaren door verloop van vijf jaren".*

Volgens de parlementaire werkzaamheden voor het wetboek⁵⁹ heeft de verjaring op een termijn van vijf jaar, een tweevoudige doelstelling:

---

rechtsleer wordt algemeen aanvaard (...) dat de verjaring (...) een natuurlijke verbintenis laat voortbestaan (...). Hieruit volgt dat (...) de betaling van een door verjaring vervallen schuld, geen liberaliteit vormt".

59

Bigot-Préameneu, Exposé des motifs, nr. 42, Locré (éd. belge), t. VIII, p. 355.

- De bedoeling is om na afloop van een bepaalde periode discussies te vermijden omdat er een vermoeden wordt geschept dat de schuldenaar zijn schuld ondertussen heeft betaald. Bovendien wordt de schuldeiser aldus aangemoedigd om zijn schuldvorderingen in rechte te doen gelden;
- Er is ook een humanitaire doelstelling of een algemeen belang aan verbonden omdat men de schuldenaar wil beschermen. Het opeisen van de betaling na een lange periode zou inderdaad tot het faillissement of tot ernstige financiële problemen van de schuldenaar kunnen leiden.⁶⁰

Volgens artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek, zou de termijn van vijf jaar van toepassing zijn op rechtsvorderingen die aan twee voorwaarden voldoen:

- (1) de rechtsvorderingen moeten verband houden met een betaling van een schuld; en
- (2) deze schuld moet periodiek zijn en minstens eenmaal per jaar betaalbaar.

De rechtspraak en de rechtsleer stellen echter nog een bijkomende voorwaarde:

- (3) het moet gaan om een schuld die na bepaalde tijd toeneemt.

(1) Vordering tot betaling

Volgens artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek moet eerst worden vastgesteld of de rechtsvordering betrekking heeft op een betaling van een schuld.

Zo heeft het Hof van Cassatie bijvoorbeeld beslist, in zijn arrest van 23 maart 1961, dat de vijfjarige termijn niet van toepassing is op "een schadevergoeding, ongeacht de berekeningswijze hiervan".⁶¹ Volgens de rechtspraak is ook de rechtsvordering tot ontbinding niet meer onderworpen aan de vijfjarige termijn van artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek.⁶²

(2) Het moet gaan om een periodieke schuld (met minstens een jaarlijkse periodiciteit)

Uit artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek blijkt dat de gevorderde betaling ook betrekking moet hebben op een schuld van periodieke aard, opdat de vijfjarige termijn van toepassing zou zijn. De wijze waarop de schuld uiteindelijk wordt betaald (in één keer of in schijven) is niet van belang. Alleen de manier waarop de schuld volgens de overeenkomst, de wet of het gerechtelijk vonnis moet worden betaald, wordt in overweging genomen.

(3) Bijkomende voorwaarde: schuld die na bepaalde tijd toeneemt

De rechtsleer en de rechtspraak hebben een bijkomende toepassingsvoorwaarde toegevoegd om het toepassingsveld van artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek in te perken.

Volgens DE PAGE, heeft artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek niet betrekking op alle periodieke schulden maar alleen op "de met inkomsten vergelijkbare schulden", omdat deze

---

⁶⁰ L. TOPOR, « La notion de créance à caractère périodique au sens de l'article 2277 du Code Civil », *Rev. Trim. Dr. Civ.* 1986, 1 – 32.

⁶¹ Cass. 23 maart 1961, *Pas.* 1961, I, 803. Zie ook Cass. 19 juni 1931, *Pas.* 1931, 192 (inzake een gebruiksvergoeding).

⁶² Zie in Frankrijk een geval inzake een rechtsvordering tot ontbinding omwille van een niet-betaling van een rente, *JurisClasseur Civil Code*, Art. 2277 tot 2278, nr. 137.

specifieke verjaringsregel" *precies tot doel heeft om te vermijden dat een inkomstenschuld uiteindelijk het gewicht van een kapitaalschuld zou krijgen*"⁶³. Hij maakt het onderscheid tussen kapitaalschulden, inkomstenschulden en met inkomsten vergelijkbare schulden.

Het Grondwettelijk Hof heeft dit onderscheid in de twee arresten⁶⁴ met dezelfde overwegingen verduidelijkt. Het arrest 15/2005⁶⁵ had betrekking op de betaling van facturen voor waterlevering, terwijl het arrest 13/2007⁶⁶ handelde over de betaling van een schuld voor de levering van mobiele telefoniediensten.

Het Hof maakt in zijn interpretatie van artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek een onderscheid tussen periodiek betaalbare schulden "*al naar gelang zij voor de schuldeiser schuldvorderingen van kapitaal of inkomsten vertegenwoordigen, waarbij de eerste niet het voordeel van de korte verjaring genieten*" (overweging B.4). Het Hof besluit dat de schulden inzake water en mobiele telefonie kapitaalschulden zijn en dat artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek niet van toepassing zou zijn.

Het Grondwettelijk Hof legt echter de nadruk op een verschil tussen kapitaalschulden en schulden met betrekking tot de betaling voor de levering van drinkwater of van mobiele telefonie. In geval van kapitaalschuld (zoals de betaling van een verkoopprijs of de terugbetaling van een lening), is het bedrag reeds vanaf het begin vastgelegd en verandert het totaalbedrag niet met de tijd, terwijl de schuld voor het water of de mobiele telefonie net als kenmerk heeft dat deze "*na verloop van tijd toeneemt*" (overweging B.5).

Vervolgens vernietigt het Grondwettelijk Hof het onderscheid tussen inkomstenschulden en kapitaalschulden, door naar de doelstelling van de wetgever te verwijzen: "*Het criterium [...] afgeleid uit het kenmerk van kapitaal of inkomsten van de schuldvordering, is niet van belang voor de doelstelling van artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek, die er tegelijk op is gericht om de schuldeiser aan te sporen tot zorgvuldigheid en om de schuldenaar tegen de opstapeling van periodieke schulden over een te grote periode te beschermen. In verband met deze doelstelling is de schuld inzake mobiele telefonieleveringen inderdaad vergelijkbaar met de schulden bedoeld in artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek, aangezien zodra zij periodiek is en haar bedrag na verloop van tijd toeneemt, zij op termijn zou kunnen worden omgevormd naar een zodanig aanzienlijke kapitaalschuld dat zij tot de ondergang van de schuldenaar zou kunnen lijden.*" (Overweging B.6).

De schulden met betrekking tot water- of mobiele telefonieleveringen liggen dus dichterbij inkomstenschulden dan bij kapitaalschulden.

Ten slotte bevestigt het Grondwettelijk Hof, in zijn arrest van 13 januari 2011⁶⁷, dat de periodiek verschuldigde vergoedingen voor energieleveringen ook binnen het toepassingsgebied van artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek vallen.

De vijfjarige verjaringstermijn is dus van toepassing op onbetaalde energiefacturen.

---

⁶³ H. DE PAGE en R. DEKKERS, *Traité élémentaire de droit civil belge*, Brussel, Bruylant, 1957, VII, p. 1175, nr. 1325.

⁶⁴ Cass. (1e k.), 13 maart 2008, A.R. n^o. C.07.0123.N, n°. 175.

⁶⁵ GwH, 19 januari 2005, n°. 15/2005.

⁶⁶ GwH, 17 januari 2007, n°. 13/2007.

⁶⁷ GwH, 13 januari 2011, n°. 6/2011.

Verjaring van de schulden van de beschermde afnemer tijdens de periode van opschorting en einde van het statuut van beschermde afnemer

Gelet op het voorgaande, kan worden verdedigd dat de verjaring van de schulden van de beschermde afnemer geen impact heeft op het einde van zijn statuut van beschermde afnemer. De schuld blijft inderdaad bestaan onder de vorm van een natuurlijke verbintenis en de verjaring heeft alleen invloed op de rechtsvordering van de commerciële leverancier.

Het zou echter passend zijn deze verjaring te analyseren overeenkomstig de geest van de elektriciteitsordonnantie .

De parlementaire werkzaamheden van de elektriciteitsordonnantie bepalen dat:

"Een nieuwe § 6 wordt ingevoegd, om de modaliteiten te bepalen voor de terugkeer van de beschermde afnemers naar de vrijgemaakte energiemarkt.

"Het doel van deze bepalingen is om de beschermde afnemers niet definitief van de vrije markt uit te sluiten, maar hen toe te laten om er in de beste omstandigheden naar terug te keren".

De maatregel waarbij wordt voorgesteld om de consument naar de vrijgemaakte markt te laten terugkeren na de aanzuivering van zijn volledige schuld, werd door de verschillende raadgevende organen verdedigd: Brugel (advies 20110210-108), Raad van Elektriciteits- en Gasgebruikers (advies 2011-02-23/2), Economische en Sociale Raad (advies A-2011-005-CES) en de Milieuraad (advies 2011-02-09/01).

Anderzijds was het van belang om een rechtvaardig mechanisme te voorzien om te bepalen of een gezin dat het statuut van beschermde afnemer heeft verkregen, nog steeds voldoet aan de voorwaarden verbonden aan de verkrijging van dit statuut."⁶⁸ (Dit benadrukken wij).

Uit het voorgaande blijkt dat de Brusselse wetgever een stelsel van **tijdelijke bescherming** van de afnemer wou invoeren. Het doel van de elektriciteitsordonnantie is "om de beschermde afnemer niet definitief uit de vrijgemaakte markt uit te sluiten". Welnu, wanneer de commerciële leverancier en/of de beschermde afnemer niets ondernemen, wordt de beschermde afnemer voortdurend van de vrijgemaakte markt uitgesloten.

Overigens voorziet artikel 25septies, § 6 van de elektriciteitsordonnantie:

"§ 6. - Zodra het gezin alle schuld heeft aangezuiverd in naleving van het aanzuiveringsplan, wordt het gezin niet meer erkend als beschermde afnemer en wordt de opschorting van het in de § 4 van dit artikel bedoelde contract beëindigd."

Gelet op de bedoeling van de wetgever, namelijk een tijdelijke bescherming bieden aan de gezinnen in moeilijkheden, zou uit deze paragraaf kunnen worden afgeleid dat de term "aanzuivering van alle schuld" ook zou kunnen worden geïnterpreteerd als "verjaring van de schuld".

⁶⁸ Ontwerp van ordonnantie tot wijziging van de ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de ordonnantie van 12 december 1991 houdende oprichting van begrotingsfondsen, Doc. Parl., Parl. R.B.C., 2010-2011, nr. 202/1, p. 30-31.

Bovendien, zoals reeds aangegeven in punt 2, is de beschermde afnemer verplicht om tijdens de opschorting van het contract, het onmogelijke te beëindigen. Met andere woorden, hij is verplicht om alle maatregelen te nemen om een einde te stellen aan zijn statuut van beschermde afnemer. Wanneer de beschermde afnemer dus weigert zich op de verjaring van de schulden te beroepen, voldoet hij niet aan zijn verplichting om het onmogelijke te beëindigen. Heeft hij dan het recht om zich te beroepen op de opschorting van het contract?

4 Het recht van de commerciële leveranciers om de schulden tijdens de periode van bescherming terug te vorderen

De commerciële leverancier kan alle nodige maatregelen (deurwaarder, rechtsvordering, enz.) treffen om betaling te verkrijgen van de beschermde afnemer van de vóór de opschorting van het contract vervallen schulden. Alle niet-opeisbare prestaties op het ogenblik van de verwerving van het recht tot opschorting hebben betrekking op de opschorting, terwijl de opeisbare prestaties op het ogenblik van de aanvang van de opschorting uit het opschortingsregime zijn uitgesloten.⁶⁹ Indien het tegengestelde zou worden beweerd, zou dan de opschorting van het contract geen terugwerkende en onteigenende kracht hebben? En bovendien, zou een dergelijke ontzegging niet worden gekwalificeerd als procedure van collectieve schuldenregeling, wat onder de bevoegdheid valt van de federale overheid?

Dit recht van de leverancier zou bovendien kunnen worden verantwoord gelet op volgende elementen:

- 1.1 Een dergelijk recht past in het kader van het nuttig effect van de ordonnantie, namelijk een maximale bescherming bieden aan de beschermde afnemer;
- 1.2 dit recht wordt uitdrukkelijk toegekend aan de noodleverancier overeenkomstig artikel 28octies, § 8 van de elektriciteitsordonnantie;
- 1.3 dankzij dit recht van de leverancier wordt de kwalificatie van een dergelijke ontzegging van onwettige openbare dienstverplichting (hierna "ODV") vermeden.

4.1 Dit recht past in het kader van het nuttig effect van de elektriciteitsordonnantie, namelijk een maximale bescherming bieden aan de beschermde afnemer;

De elektriciteitsordonnantie heeft tot doel om de eindafnemer die in moeilijkheden zit en die aan de voorwaarden voldoet van artikel 25septies, §1 van de elektriciteitsordonnantie, tijdelijk te beschermen. Voor een volle uitwerking van deze bescherming zou het eveneens opportuun zijn om mechanismen in te voeren om te voorkomen dat de beschermde afnemer schulden gaat opstapelen.

Artikel 25octies, § 8 van de elektriciteitsordonnantie voorziet inderdaad:

"§ 8. - Indien de beschermde afnemer echter schulden ten opzichte van de noodleverancier heeft gevestigd, kan deze zijn vorderingen door wettelijke middelen terugvorderen. Als de beschermde afnemer zijn afbetalingsplan ten aanzien van zijn leverancier niet naleeft en mits betaling van zijn leveringen aan de noodleverancier, wordt de levering door de noodleverancier, na een periode van zes maanden, beperkt tot een vermogen van 2.300 watt. De toegang tot het specifiek sociaal tarief bedoeld in artikel 25tredecies wordt gehandhaafd, behalve indien de beschermde afnemer zijn afbetalingsplan niet naleeft gedurende zes maanden of opzettelijk, op welke manier dan ook, de distributienetbeheerder verhindert om over te gaan tot de plaatsing van een vermogensbegrenzer. De

⁶⁹ ROCHFELAIRE IBARA, L'aménagement de la force majeure dans le contrat: essai de théorie générale sur les clauses de force majeure dans les contrats internes et internationaux de longue durée, Thèse Droit. Poitiers: Université de Poitiers, 2012, p. 128, beschikbaar op internet: <http://theses.univ-poitiers.fr>.

noodleverancier hanteert dan de maximumprijzen die door de federale wetgeving bepaald zijn voor de levering van elektriciteit door de distributienetbeheerders." De noodleverancier brengt het O.C.M.W. hiervan op de hoogte.

Als de beschermde afnemer in gebreke blijft om de noodleverancier te betalen, nadat deze hem in gebreke gesteld heeft, deelt deze leverancier aan het O.C.M.W. van de gemeente van het leveringspunt de naam en het adres van de beschermde afnemer mee. Als uiterlijk zestig dagen na de mededeling van de naam van de beschermde afnemer aan het O.C.M.W., deze laatstgenoemde niet aan de noodleverancier heeft laten weten dat deze afnemer bijstand van het O.C.M.W. geniet of niet aan de noodleverancier een voorstel van afbetalingsplan voor alle schulden ten aanzien van de noodleverancier, medeondertekend voor akkoord door de afnemer, heeft overgemaakt, kan de noodleverancier aan de vrederechter de ontbinding van het noodleveringscontract vragen, met bewijs van naleving van de voorziene procedure. Evenzo, kan de noodleverancier de ontbinding van het noodleveringscontract vragen in geval van niet-naleving van het hierboven aangehaalde afbetalingsplan. De ontbinding van het noodleveringscontract heeft van rechtswege de ontbinding van het contract met de oorspronkelijke leverancier tot gevolg. De Regering kan de modaliteiten voor deze procedures vastleggen."

Uit dit artikel kan worden afgeleid dat de noodleverancier voor de vrederechter de ontbinding van het noodleveringscontract kan verkrijgen, die van rechtswege de ontbinding van het oorspronkelijke leveringscontract tot gevolg heeft. Wanneer de ontbinding wordt uitgesproken, zal de afnemer al zijn schulden aan de commerciële leverancier en aan de noodleverancier op hetzelfde moment moeten voldoen. Welnu, door aan de commerciële leveranciers de mogelijkheid te bieden om de schulden terug te vorderen, bij gebreke aan naleving van het afbetalingsplan, wordt de beschermde afnemer verplicht om zijn schulden geleidelijk af te betalen.

4.2 Dit recht wordt uitdrukkelijk toegekend aan de noodleverancier overeenkomstig artikel 25octies, § 8 van de elektriciteitsordonnantie;

Artikel 25octies, § 8, lid I van de elektriciteitsordonnantie voorziet:

"§ 8. - Indien de beschermde afnemer echter schulden ten opzichte van de noodleverancier heeft gevestigd, kan deze zijn vorderingen door wettelijke middelen terugvorderen."

Zo kan de noodleverancier zijn schuldvorderingen ten aanzien van de beschermde afnemer door alle middelen terugvorderen.

De elektriciteitsordonnantie is stilzwijgend wat het recht betreft tot terugvordering van de schulden door de commerciële leverancier tijdens de periode van opschorting van het contract.

Zo voorzien artikel 10 en artikel 11 van de Gecoördineerde Grondwet inderdaad:

*"Art. 10 De Belgen zijn gelijk voor de wet. De gelijkheid van vrouwen en mannen is gewaarborgd.
Art. 11 Het genot van de rechten en vrijheden aan de Belgen toegekend moet zonder discriminatie verzekerd worden."*

Uit deze artikelen blijkt dat het gelijkheids- en non-discriminatiebeginsel impliceert dat al wie zich in dezelfde situatie bevindt, op dezelfde wijze dient te worden behandeld. Er kan een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen worden ingevoerd voor zover het criterium van differentiatie objectief en redelijk kan worden verantwoord. Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden gewaardeerd naar het doel en de

gevolgen van de overwogen maatregel, maar ook naar de aard van de hier betreffende beginselen.

Het Grondwettelijk Hof gaat aldus over tot een controle in verschillende stappen van het verantwoorde en wettelijke karakter van een maatregel tot invoering van een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen:

- de controle van de vergelijkbaarheid tussen de categorieën van personen waarvoor een onwettelijkheid wordt aangevoerd⁷⁰;
- het onderzoek van het objectieve en redelijke criterium dat dit verschil in behandeling invoert^{71,72}; en
- het onderzoek van de doeleinden nagestreefd door de maatregel waarvan de onwettelijkheid wordt aangevoerd. Het verschil in behandeling is verantwoord wanneer de maatregel een doel van hoger openbaar belang nastreeft.⁷³

Gelet op het voorgaande, bestaat er een risico op discriminatie tussen de noodleverancier en de commerciële leverancier als deze laatste de mogelijkheid wordt ontzegd om de vóór de opschorting van het contract en tijdens de periode van bescherming vervallen schulden terug te vorderen.

4.3 Dankzij dit recht van de leverancier wordt de kwalificatie van een dergelijke ontzegging van onwettige ODV vermeden

Artikel 3, (2) van Richtlijn 2009/72/EG van het Europees Parlement en van de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot intrekking van Richtlijn 2003/54/EG voorziet:

"2. Met volledige inachtneming van de toepasselijke bepalingen van het Verdrag, met name artikel 86, mogen de lidstaten in het algemeen economisch belang aan elektriciteitsbedrijven openbare dienstverplichtingen opleggen, die betrekking kunnen hebben op de zekerheid, waaronder de leverings- en voorzieningszekerheid, de regelmaat, de kwaliteit en de prijs van de leveringen zijn begrepen, alsmede op de bescherming van het milieu, met inbegrip van energie-efficiëntie, energie uit hernieuwbare bronnen en bescherming van het klimaat. Deze verplichtingen zijn duidelijk gedefinieerd, transparant, niet-discriminerend en controleerbaar en waarborgen de gelijke toegang voor communautaire elektriciteitsbedrijven tot nationale consumenten. ". (Dit benadrukken wij).

Krachtens voormeld artikel moeten de ODV's ten laste van de bedrijven uit de elektriciteitssector duidelijk gedefinieerd, transparant en niet-discriminerend zijn.

Bovendien vindt de Europese Commissie dat een ODV moet worden toevertrouwd door een officieel openbaar besluit en kan dit uitsluitend door een officieel openbaar besluit worden toevertrouwd aan de persoon die ermee is belast:

"Om te garanderen dat het criterium van de transparantie is vervuld, acht de Commissie het noodzakelijk dat de opdracht tot openbare dienstverlening wordt toevertrouwd door een officieel

---

⁷⁰ GwH nr. 03/91 van 7 maart 1991, B.4.1.

⁷¹ GwH nr. 03/93 van 21 januari 1993, B.4.9.

⁷² GwH nr. 23/89 van 13 oktober 1989, B.2.7.

⁷³ GwH nr. 18/90 van 23 mei 1990, B.9.2.

openbaar besluit "dat de vorm kan aannemen van een wetgevend of reglementair besluit, een contract of een mandaat".

[...]

Dit officieel besluit moet volgende elementen vermelden:

- de aard van de openbare dienstverplichtingen;
- de betrokken ondernemingen en het betrokken grondgebied;
- de verantwoordelijkheid voor de bepaling van de verkoopprijzen van de ondernemingen en de voorwaarden tot herziening;
- de aard van de exclusieve of speciale voorwaarden die aan de ondernemingen zouden zijn toegekend;
- het eventuele bedrag van de vergoeding die aan de ondernemingen zou zijn toegekend en de eventuele voorwaarden tot herziening;
- de toepassingsduur van deze verplichtingen".⁷⁴ (Dit benadrukken wij).

Bijgevolg kan een ODV worden toevertrouwd aan de persoon die ermee is belast via een wetgevend of reglementair besluit.

De elektriciteitsordonnantie geeft een opsomming van de openbare dienstverplichtingen ten laste van de leverancier in artikel 25ter tot 26. Zo legt artikel 25sexies aan de leverancier bijvoorbeeld op om een afbetalingsplan voor te stellen. Dit artikel voorziet :

"Art. 25sexies. § 1. De niet-betaling van het gefactureerde bedrag voor het elektriciteitsverbruik maakt het voorwerp van een herinnering door de leverancier uit binnen de 15 dagen na de vervaldatum van de factuur. In geval van niet-betaling van het gefactureerde bedrag, stuurt de leverancier een ingebrekestelling per aangetekende brief en per gewone brief binnen ten vroegste 15 dagen en ten laatste 30 dagen na de verzending van de herinnering. Bij ontstentenis van betaling binnen zeven dagen vanaf de ontvangst van de ingebrekestelling, stelt de leverancier een redelijk afbetalingsplan aan het gezin voor en kan hij de procedure van plaatsing van een vermogensbegrenzer opstarten. De leverancier licht hem eveneens in over zijn voornemen om het O.C.M.W. van de gemeente waar het leveringspunt zich bevindt, in te lichten, evenals over zijn recht om de mededeling van zijn naam aan het O.C.M.W. te weigeren, door aangetekende brief, gericht aan de leverancier, binnen de tien dagen". (Dit benadrukken wij).

Uit de analyse van de elektriciteitsordonnantie blijkt dus dat zij niet uitdrukkelijk een ODV voorziet, ten laste van de commerciële leveranciers, die zou bestaan in de verplichting om de uitoefening van alle rechtsmiddelen op te heffen om de vóór de opschorting van het contract vervallen schulden terug te vorderen.

De opschorting van het leveringscontract en de middelen waarover de commerciële schuldeiser beschikt om de vóór de opschorting van het contract vervallen schulden terug te vorderen

Gelet op het voorgaande zou de commerciële leverancier alle nodige maatregelen moeten kunnen treffen om de betaling te ontvangen van de beschermde afnemer van de vóór de opschorting van het contract vervallen schulden. Dit recht van de leverancier zou

⁷⁴ Nota van de Europese Commissie van 16 januari 2004, p. 5.

bovendien kunnen worden verantwoord in verband met:

- het nuttige gevolg van de wet en het streven naar bescherming van de eindafnemer;
- het beginsel van gelijkheid en non-discriminatie tussen de noodleverancier en de commerciële leverancier;
- de noodzaak om de invoering van een kwalificatie van een dergelijke ontzegging van onwettige openbare dienstverplichting te vermijden. De ontzegging aan de commerciële leveranciers om tijdens de periode van opschorting hun schuldvorderingen die zijn vervallen vóór de opschorting van het leveringscontract, terug te vorderen, zou inderdaad kunnen worden omschreven als een onwettige openbare dienstverplichting.

Bovendien, indien er zich specifieke situaties voordoen waarbij de beschermde afnemer het echt zeer moeilijk heeft om schulden van voor de opschorting van het commerciële leveringscontract aan te zuiveren (te zware schuldenlast), zou er kunnen worden aanbevolen om naar collectieve procedures te grijpen teneinde de financiële situatie van de schuldenaar te herstellen:

- niet-handelaars kunnen een beroep doen op de **collectieve schuldenregeling**;
- handelaars kunnen zich beroepen op de **gerechtelijke reorganisatieprocedure (GRP)**.

Een dergelijke optie past in het kader van de naleving van de verdeling der bevoegdheden tussen de Federale Staat en de Gewesten en verzekert de gelijkheid tussen alle schuldeisers (elektriciteitsleveranciers en anderen).

FAQ

In dit hoofdstuk worden enkele praktische voorbeelden gegeven van de in voorgaande hoofdstukken geformuleerde principes.

VRAGEN	ANTWOORDEN
<p><i>Schort de opschorting van het energieleveringscontract, zoals bedoeld in artikel 25septies, §4 van de elektriciteitsordonnantie, alle verplichtingen van de beschermde afnemer en van de commerciële leverancier op?</i></p>	<p>Neen.</p> <p>De opschorting van het energieleveringscontract schort uitsluitend de verplichting op, van de afnemer die "beschermde" afnemer wordt, om de prijs te betalen, en de verplichting van de leverancier, om energie te leveren.</p>
<p><i>Beschikt de afnemer, na afloop van de opschorting, nog over een energieleveringscontract wanneer de vervaldag van zijn contract tijdens de periode van opschorting is bereikt?</i></p>	<p>Ja.</p> <p>De opschorting van het leveringscontract zoals voorzien in artikel 25septies, § 4 van de elektriciteitsordonnantie schort eveneens de termijn ervan op. Na afloop van de opschorting van het contract beschikt de afnemer dus nog steeds over een leveringscontract. Deze opschorting blijkt uit de gecombineerde lezing van artikel 25septies, §4 van de elektriciteitsordonnantie en de parlementaire werkzaamheden van deze ordonnantie.</p>
<p><i>Blijven de prijs, zoals vermeld in het energieleveringscontract afgesloten tussen de leverancier en de afnemer vóór de opschorting, evenals de algemene voorwaarden van dit contract, ongewijzigd?</i></p>	<p>Neen.</p> <p>Krachtens het principe van goede trouw en omdat er nieuwe beschermingsmaatregelen van de consument in voege zijn getreden, moet het leveringscontract worden aangepast om zijn nut te behouden. De leverancier zal de prijs evenals de algemene voorwaarden moeten aanpassen. Indien de afnemer deze wijzigingen niet gepast vindt, beschikt deze laatste in elk geval over het recht om van leverancier te veranderen, bij toepassing van het akkoord "De consument in de vrijgemaakte elektriciteits- en gasmarkt" of andere wettelijke bepalingen.</p>

<i>Kan de commerciële leverancier inactief blijven tegenover beschermde afnemers die hun schulden niet betalen zodat deze laatsten voortdurend van deze bescherming kunnen blijven genieten? En wat met de beschermde afnemer?</i>	Neen. Ingeval de commerciële leverancier en/of de beschermde afnemer niets ondernemen, verjaren de schulden van de beschermde afnemer na 5 jaar. In principe zou, in het kader van de geest van de elektriciteitsordonnantie en van een deel van de rechtsleer, kunnen worden verdedigd dat de verjaring van alle bestaande schulden van de beschermde afnemer, het einde van het statuut van de beschermde afnemer tot gevolg zou hebben.
<i>Kan de commerciële leverancier, tijdens de periode van opschorting, een deurwaarder sturen om de schulden die de beschermde afnemer verschuldigd is, terug te vorderen?</i>	Ja. Onder voorbehoud van de niet-naleving van het afbetalingsplan, kan de leverancier een deurwaarder sturen voor de schulden die de afnemer had moeten betalen vóór de opschorting van het contract. Deze mogelijkheid past in de geest van de ordonnantie, die tot doel heeft de afnemer te beschermen en te responsabiliseren. Deze optie zorgt ervoor dat de beschermde afnemer geen schulden opstapelt.
<i>Kan de commerciële leverancier, tijdens de periode van opschorting van het energieleveringscontract, de schulden die vóór de opschorting van het contract vervielen, ten uitvoer leggen en terugvorderen?</i>	Ja. De opschorting van het energieleveringscontract schort niet de rechtsmiddelen op van de commerciële leverancier om de vóór de opschorting vervallen schulden terug te vorderen. Bijgevolg kan de leverancier via alle mogelijke rechtsmiddelen betaling verkrijgen. De enige ontzegging aan de commerciële leverancier betreft de ontbinding van het leveringscontract tijdens de periode van opschorting (artikel 25septies, § 4 van de elektriciteitsordonnantie).